

Investigating the implementation obstacles of policies supporting private investment in the petrochemical industry

Esmail Omranzade^{1✉} | Masoud Moradi² | Mohadeseh Jafari³

1. Corresponding Author, Assistant Professor, Department of Public Administration, Mamagan Branch, Islamic Azad University. Mamagan. Iran. E-mail: Omranzade@iau.ac.ir

2,3 Department of Public Administration, Mamagan Branch, Islamic Azad University. Mamagan. Iran
E-mail: 1361682329@iran.ir

Article Info

Article type:
Research Article

Article history:

Received 18 March 2026

Received in revised form

10 June 2026

Accepted 16 June 2026

Published online 29 June

2026

Keywords:

*Policies, Support,
private investment,
petrochemical industry,*

Abstract

Background and Objective: This study aimed to examine the implementation barriers of policies supporting private investment in the petrochemical industry (case study: Tabriz Petrochemical Company) and to identify and prioritize the factors affecting these barriers.

Research Method: The present research was conducted using a descriptive-analytical approach and a survey method. The statistical population consisted of 3,500 employees of Tabriz Petrochemical Company. Using Cochran's sample size formula, 347 individuals were selected as the sample through random sampling. The data collection tool was a questionnaire. The validity of the questionnaire was examined and confirmed using the content validity approach. Its reliability was also assessed through construct evaluation using Cronbach's alpha coefficient and was confirmed.

Findings: Based on the results of exploratory factor analysis, seven factors were extracted from the total of 40 research questions. These factors collectively explain 87.507 percent of the variance in identifying and classifying the effective barriers to the implementation of policies supporting private investment in the petrochemical industry. Ultimately, the factors were categorized into seven groups: institutional and structural barriers, legal and regulatory barriers, economic and financial barriers, managerial and executive barriers, infrastructural and technical barriers, political and international barriers, and informational and transparency barriers.

Conclusion: The findings of this study can assist policymakers, managers, and private investors in the petrochemical industry to develop more effective strategies for supporting private investment by providing a clearer understanding of the existing barriers.

Cite this article: Omranzade, E., Moradi, M., & Jafari, M. (2026). Investigating the implementation obstacles of policies supporting private investment in the petrochemical industry. *Journal of Management and Social Development (JMSD)*, 1 (1),41-63.

DOI: <http://doi.org/00000000000000000000>

Publisher: University of Osveh, <https://www.journalmsd.ir>

© "Authors retain the copyright and full publishing rights."

شناسایی موانع اجرایی خط مشی های حمایت از سرمایه گذاری خصوصی

در صنعت پتروشیمی

اسماعیل عمران زاده | مسعود مرادی | محدثه جعفری ^۲

۱. نویسنده مسئول، استادیار، گروه مدیریت، واحد ممقان، دانشگاه آزاد اسلامی، ممقان، ایران. رایانامه: Omranzade@iau.ac.ir

۲ و ۳. کارشناس ارشد، گروه مدیریت، واحد ممقان، دانشگاه آزاد اسلامی، ممقان، ایران. رایانامه: iran.ir@1361682329

اطلاعات مقاله

نوع مقاله:

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۴/۰۸/۲۰

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۴/۰۹/۲۵

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۴/۱۰/۲۸

تاریخ انتشار:

۱۴۰۴/۱۰/۲۹

کلیدواژه‌ها:

خطمشی، حمایت،

سرمایه گذاری

خصوصی، صنعت

پتروشیمی.

چکیده

زمینه و هدف: در این پژوهش با هدف بررسی موانع اجرایی خطمشیهای حمایت از سرمایه گذاری خصوصی در صنعت پتروشیمی (مورد مطالعه: پتروشیمی تبریز)، شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر انجام شد.

روش پژوهش: پژوهش حاضر با رویکرد توصیفی-تحلیلی و با استفاده از روش پیمایشی انجام گردید. جامعه آماری شامل ۳۵۰۰ کارکنان پتروشیمی تبریز که با استفاده از فرمول حجم کوکران ۳۴۷ نفر بعنوان نمونه آماری به شیوه نمونه گیری تصادفی انتخاب شد. ابزارهای گردآوری داده ها پرسشنامه می‌باشد که روایی پرسشنامه نامه با رویکرد محتوایی بررسی و مورد تایید قرار گرفت. پایایی پرسش نامه نیز با رویکرد بررسی سازه با ضریب آلفای کرونباخ بررسی و مورد تایید واقع شد.

یافته‌ها: بر اساس یافته های تحلیل عملی اکتشافی ۷ عامل از مجموع ۴۰ سوال تحقیق استخراج شده است که مجموعاً ۸۷/۵۰۷ درصد از واریانس شناسایی و دسته‌بندی عوامل مؤثر موانع اجرایی خط مشی‌های حمایت از سرمایه‌گذاری خصوصی در صنعت پتروشیمی را تبیین می‌کنند. در نهایت یافته های تحلیل عاملی، عوامل را در ۷ قالب دسته بندی شدند که عبارتند از: موانع نهادی و ساختاری، موانع قانونی و حقوقی، موانع اقتصادی و مالی، موانع مدیریتی و اجرایی، موانع زیرساختی و فنی، موانع سیاسی و بین‌المللی، موانع اطلاعاتی و شفافیت مشخص شده است.

نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش می‌تواند به سیاست‌گذاران و مدیران سرمایه گذاران خصوصی و صنعت پتروشیمی کمک کند تا با درک دقیق موانع موجود، استراتژی‌های مؤثرتری برای حمایت از سرمایه گذاری خصوصی در صنعت پتروشیمی تدوین نمایند.

استناد: عمران زاده، اسماعیل؛ مرادی، مسعود؛ و جعفری، محدثه (۱۴۰۴). شناسایی موانع اجرایی خط‌مشی‌های حمایت از سرمایه گذاری خصوصی

در صنعت پتروشیمی، مدیریت و توسعه اجتماعی، (۱)، ۴۱-۶۳.

DOI: <http://doi.org/00000000000000000000000000000000>

ناشر: دانشگاه اسوه معاصر، <https://www.journalmsd.ir>

© «حق نشر (کپی رایت) و کلیه حقوق انتشار برای نویسندگان محفوظ است.»

مقدمه

ذخایر عظیم نفت و گاز و موقعیت استراتژیک ایران، فرصتی بی نظیر برای صنعت پتروشیمی آن فراهم می‌کند. با این حال، این صنعت با آینده‌ای پویا روبرو است که تحت تأثیر تغییرات سریع و پیچیده اقتصادی، سیاسی، فناوری و نظارتی قرار دارد (Ghalambor M. A. 2024). صنعت پتروشیمی به عنوان یکی از صنایع استراتژیک و با ارزش افزوده بالا، نقش کلیدی در توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی در ایران دارد. با وجود پتانسیل‌های غنی منابع نفت و گاز، میزان مشارکت سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در این صنعت کمتر از ظرفیت بالقوه است و بخش عمده سرمایه‌گذاری‌ها هنوز دولتی یا نیمه‌دولتی باقی مانده است (Tehran Times, 2023; National Petrochemical Company, 2023).

یکی از اصلی‌ترین دلایل این موضوع، موانع اجرایی و نهادی در پیاده‌سازی خط‌مشی‌های حمایتی برای سرمایه‌گذاری خصوصی است. این موانع شامل پیچیدگی‌های قانونی و اداری، تغییرات مداوم سیاست‌ها، محدودیت‌های مالی، مشکلات تامین خوراک و زیرساخت‌ها و همچنین ریسک‌های اقتصادی و بین‌المللی است (Ghalambor, 2024).

تجربه پتروشیمی تبریز نشان می‌دهد که حتی پروژه‌هایی که از نظر اقتصادی و فنی قابل اجرا هستند، به دلیل همین موانع با تأخیر یا توقف مواجه می‌شوند. با توجه به اهمیت سرمایه‌گذاری خصوصی در افزایش بهره‌وری، توسعه فناوری، کاهش وابستگی به بودجه دولتی و افزایش رقابت‌پذیری صنعت پتروشیمی، شناسایی و تحلیل دقیق موانع اجرایی خط‌مشی‌های حمایتی، یک نیاز پژوهشی و عملیاتی ضروری است (Alizadeh Majd et al., 2024). بدون رفع این موانع، سیاست‌های حمایتی ناکارآمد خواهند بود و فرصت‌های اقتصادی بالقوه بخش خصوصی از دست خواهد رفت. به طور خلاصه، مسئله اصلی تحقیق این است که علیرغم تدوین و تصویب خط‌مشی‌های حمایتی، سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در صنعت پتروشیمی به دلیل موانع اجرایی با محدودیت مواجه است و این موضوع مانع توسعه پایدار و بهره‌وری بهینه صنعت می‌شود.

صنعت پتروشیمی به عنوان یکی از محورهای توسعه صنعتی و اقتصادی کشور، نقش مهمی در تأمین نیازهای داخلی و صادرات محصولات با ارزش افزوده بالا ایفا می‌کند. در ایران، با توجه به منابع غنی گازی و نفتی، این صنعت از ظرفیت بالقوه بالایی برای رشد و جذب سرمایه‌گذاری برخوردار است. با این حال، تجربه سال‌های گذشته نشان می‌دهد که مشارکت فعال بخش خصوصی در این حوزه، به ویژه در سرمایه‌گذاری‌های بزرگ و بلندمدت، با چالش‌ها و محدودیت‌های متعددی مواجه بوده است. یکی از مهم‌ترین دلایل این محدودیت‌ها، موانع اجرایی و نهادی است که فرآیند سرمایه‌گذاری خصوصی را پیچیده و پر ریسک می‌کند. عوامل متعددی

از جمله تحریم‌های بین‌المللی، تغییرپذیری سیاست‌ها، ساختار مالکیتی و حکمرانی، مسائل مالی و تأمین خوراک، و پیچیدگی‌های فرآیندهای اداری و قانونی، مانع جذب سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی شده‌اند. بررسی دقیق این موانع و ارائه راهکارهای عملیاتی برای کاهش آن‌ها، می‌تواند سهم بخش خصوصی در توسعه صنعت پتروشیمی را افزایش دهد و ضمن ایجاد اشتغال، ارزش افزوده اقتصادی بالاتری را به همراه داشته باشد.

پتروشیمی تبریز به عنوان یکی از مجتمع‌های فعال در صنعت پتروشیمی کشور، نمونه مناسبی برای مطالعه و بررسی موانع اجرایی خط‌مشی‌های حمایتی سرمایه‌گذاری خصوصی است. شناخت دقیق چالش‌های موجود در این مجتمع می‌تواند به تدوین سیاست‌های راهبردی موثرتر برای ارتقای مشارکت بخش خصوصی کمک کند و بستری مناسب برای رشد پایدار صنعت پتروشیمی در سطح ملی و منطقه‌ای فراهم آورد. صنعت پتروشیمی ایران با وجود ظرفیت‌های بالقوه و منابع غنی، هنوز نتوانسته از مشارکت گسترده بخش خصوصی به طور کامل بهره‌مند شود. پژوهش‌های موجود نشان می‌دهند که موانع اجرایی و نهادی، از جمله ضعف هماهنگی بین سازمان‌ها، محدودیت‌های مالی و تغییرات مداوم سیاست‌ها، باعث کاهش انگیزه و مشارکت سرمایه‌گذاران خصوصی شده است (Ghalambor, 2024; Alizadeh Majd et al., 2024).

با توجه به اهمیت سرمایه‌گذاری خصوصی در افزایش بهره‌وری، توسعه فناوری، کاهش وابستگی به بودجه دولتی و ارتقای رقابت‌پذیری صنعت، نگرانی محقق بر این است که عدم شناسایی و رفع این موانع، مانع توسعه پایدار صنعت پتروشیمی خواهد شد و فرصت‌های اقتصادی بالقوه از دست خواهد رفت. این دغدغه باعث شد که محقق به دنبال تحلیل جامع موانع اجرایی خط‌مشی‌های حمایتی سرمایه‌گذاری خصوصی در پتروشیمی تبریز باشد تا با ارائه راهکارهای عملی، سهم بخش خصوصی در توسعه صنعت پتروشیمی افزایش یابد و سیاست‌های حمایتی به شکل مؤثر اجرا شوند. بنابراین به بررسی موانع اجرایی خط‌مشی‌های حمایت از سرمایه‌گذاری خصوصی در صنعت پتروشیمی (مورد مطالعه: پتروشیمی تبریز) پرداخته می‌شود.

پیشینه پژوهش

الف- پیشینه نظری

سرمایه‌گذاری خصوصی در صنعت پتروشیمی: سرمایه‌گذاری خصوصی در صنعت پتروشیمی به فرآیند اختصاص منابع مالی، انسانی و فناوری توسط بخش خصوصی به پروژه‌ها و فعالیت‌های تولید، توسعه و بازاریابی محصولات پتروشیمی اطلاق می‌شود، به گونه‌ای که هدف اصلی آن کسب سود اقتصادی، افزایش بازده سرمایه و مشارکت در توسعه صنعت پتروشیمی کشور باشد. به طور

خلاصه، سرمایه گذاری خصوصی در صنعت پتروشیمی، موتور محرک توسعه و افزایش کارایی اقتصادی این صنعت است و نقش کلیدی در جذب فناوری، ایجاد اشتغال و افزایش صادرات دارد.

جدول شماره ۱ تعاریف مفهومی متغیرها

نام متغیر	مبنای نظری / مدل	منبع
موانع نهادی و ساختاری	ویژگی های سازمان های مجری و ساختار نهادی در اجرای خط مشی	Van Meter & Van Horn (۱۹۷۵)؛ North (۱۹۹۰)
موانع قانونی و حقوقی	وضوح و انسجام قوانین در اجرای سیاست ها	Mazmanian & Sabatier (۱۹۸۳)
موانع اقتصادی و مالی	شرایط اقتصادی و منابع مورد نیاز برای اجرای خط مشی	Van Meter & Van Horn (۱۹۷۵)؛ World Bank (Investment Climate)
موانع مدیریتی و اجرایی	عملکرد و توانایی مجریان در اجرای سیاست	Van Meter & Van Horn (۱۹۷۵)
موانع زیرساختی و فنی	زیرساخت های لازم برای محیط سرمایه گذاری	OECD (۲۰۱۵)؛ World Bank (۲۰۱۷)
موانع سیاسی و بین المللی	شرایط سیاسی و محیط کلان اجرای سیاست	Mazmanian & Sabatier (۱۹۸۳)
موانع اطلاعاتی و شفافیت	شفافیت اطلاعات و محیط کسب و کار	World Bank (Investment Climate Framework)

ب- پیشینه تجربی

خلاصه ای از پیشینه پژوهش های انجام شده داخلی و خارجی، در خصوص موضوع پژوهش در جدول ۱ نشان داده است.

جدول (۱) پیشینه تحقیقات انجام شده

محقق	سال	عنوان	نتایج
رسولی یزدی	(۱۴۰۴)	شناسایی موانع اجرای خط مشی نظام جذب منابع انسانی در پتروشیمی بخش خصوصی شامل اعمال سلیقه مدیران و معاونین، عدم تناسب حقوق و دستمزد پرسنل، عدم قطعیت مدیران به دلیل بی ثباتی، ضعف دانش برخی مدیران، فرهنگ نامناسب سازمانی طبق استانداردهای ابلاغی بالادستی، عدم تناسب ویژگیهای شخصیتی مدیران، بی توجهی و عمل نکردن	نتایج تحلیل ها به شیوه تحلیل تم نشان داد موانع داخلی اجرای خط مشی های نظام جذب منابع انسانی در شرکت های پتروشیمی بخش خصوصی شامل اعمال سلیقه مدیران و معاونین، عدم تناسب حقوق و دستمزد پرسنل، عدم قطعیت مدیران به دلیل بی ثباتی، ضعف دانش برخی مدیران، فرهنگ نامناسب سازمانی طبق استانداردهای ابلاغی بالادستی، عدم تناسب ویژگیهای شخصیتی مدیران، بی توجهی و عمل نکردن

نتایج	عنوان	سال	محقق
به دستورالعملهای ابلاغی جذب نیرو، دخالت و اعمال سلیقه مدیران مختلف در موضوع جذب منابع انسانی، عدم حمایت مدیر منابع انسانی، اختلاف نظر بین مدیران و هیات مدیره در موضوع سلیقه ای جذب نیروهای سازمانی.			
نتایج نشان می‌دهد که به کارگیری مدیریت ریسک می‌تواند تاثیر چشمگیری در کاهش پیچیدگی‌ها و افزایش کارایی تامین داشته باشد. راهکارهایی چون برنامه ریزی استراتژیک، سرمایه‌گذاری در منابع انسانی و تقویت روابط با ذینفعان برای بهبود عملکرد پیشنهاد می‌شود.	ارزیابی چالشهای تامین اقلام و نقش مدیریت ریسک در صنعت پتروشیمی	(۱۴۰۴)	بخشی
از نظر سیاستی، پژوهش بر لزوم به کارگیری مدل‌های پوشش مالی توسط مدیران مالی تاکید دارد و پیشنهاد می‌کند سیاست گذاران محیط مالی باثبات و حمایت‌های قانونی را فراهم کنند تا امکان اجرای موثر این مدل‌ها در صنعت پتروشیمی فراهم شود. همچنین، توصیه می‌شود سرعت توسعه فناوری‌های نوین مانند داده کاوی و مدل‌های شبکه‌ای به کار گرفته شود تا تحلیل‌های دقیق‌تری از ریسک‌ها ارائه شود و تصمیم‌گیری‌ها با دقت و اثربخشی بیشتر صورت گیرد.	مدیریت ریسک مالی در پروژه‌های توسعه ای صنعت پتروشیمی با استفاده از مدل‌های پوشش نوسان ارز	(۱۴۰۴)	مرادخانی
در این پژوهش عوامل نامناسب بودن فضای کسب و کار، عدم اعتماد و مشارکت مردم (بخش خصوصی) به سیاستهای دولت، عدم مشارکت مدیران در فرآیند خصوصی سازی، استمرار دخالت دولت پس از واگذاری، قیمت‌گذاری نامناسب و غیررقابتی، عدم حمایت کافی از شرکت‌های واگذار شده، عدم اعتقاد به خصوصی سازی در لایه‌های سیاستگذاری، عدم احراز اهلیت در واگذاری، سیاست زدگی مدیران، ضعیف شدن جایگاه سازمان خصوصی سازی، عدم مشارکت نهادهای دولتی و وزارتخانه‌ها به عنوان موانع اجرای اثربخش خصوصی سازی شناسایی شدند. خصوصی سازی در ایران به نتیجه مطلوب نرسیده است. این تحقیق نشان دهنده نه مانع در این راستا است که اولویت این موانع نیز باهم متفاوت است.	تحلیل موانع اجرای خط مشی خصوصی سازی در بخش صنعت ایران	(۱۴۰۱)	وحیدزاده، و گیوریان،

نتایج	عنوان	سال	محقق
از طریق این شبیه‌سازی‌ها، این تحقیق فرصت‌ها و تهدیدهای کلیدی ذاتی در هر آینده بالقوه را شناسایی می‌کند. این رویکرد جامع، دینفعان را با درک عمیق‌تر از مسیرهای مختلفی که صنعت ممکن است طی کند، توانمند می‌سازد و به آنها اجازه می‌دهد تا سیاست‌ها و استراتژی‌های آگاهانه‌ای را برای آینده‌ای موفق در چشم‌انداز جهانی همواره در حال تغییر تدوین کنند.	سناریوهای آینده‌نگری برای صنعت پتروشیمی ایران	(۲۰۲۴)	قلمبر م. ^۱
نتایج به‌دست‌آمده از این تحلیل می‌توانند برای بهینه‌سازی پارامترهای قراردادهای امتیاز و ارتقای کارایی اقتصادی اجرای پروژه‌ها مورد استفاده قرار گیرند. پارامترهای اقتصادی معتبر نه تنها اجرای قراردادهای امتیاز را تسهیل می‌کنند، بلکه تولید ارزش افزوده، منافع اجتماعی و نظارت زیست‌محیطی را ترویج می‌دهند و بنابراین با اصول توسعه پایدار همسو هستند.	بهینه‌سازی شرایط و ضوابط توافقنامه امتیاز: همسویی منافع دینفعان در بخش پتروشیمی	(۲۰۲۴)	پونومارنک و، ت، گورباتیو ک، آی، گالفسکی ^۲ ..
امکان استفاده از منابع دولت و بخش خصوصی را برای دستیابی به توسعه پایدار و جذابیت سرمایه‌گذاری فراهم می‌سازد. پژوهش و تحلیل PPP مبتنی بر ادبیات خارجی و داخلی، با استفاده از روش‌های طبقه‌بندی و تعمیم، تحلیل بازنگرانه و نقادانه صورت گرفته است.	مشارکت به عنوان ابزاری برای توسعه پایدار در پالایش نفت	(۲۰۲۱)	فیلاتووا، آی، نیکولایچو ک، ال. ^۳
یافته‌های تحقیق نشان داد که مشکلات خط مشی در زیمباوه عمدتاً ناشی از شکست در اجرای خط-مشی‌ها، در درک پیشنهادها قابل فهم است. همچنین تحقیق حاضر نشان داد که شکاف اجرای خط مشی ناشی از عدم ظرفیت لازم در تبدیل پیشنهادها قابل درک به عمل، ارائه خط مشی‌های ضعیف، عدم فعالیت سیاسی و در نهایت عدم منابع برای اجرای خط مشی است.	چالش‌های حیاتی در اجرای خط مشی‌های پایدار در استکهلم و گوتنبرگ		پیترسون و همکاران ^۴ (۲۰۲۱)

^۱ GhalamborM^۲ Ponomarenko, T., Gorbatyuk, I., Galevskiy, S., & Marin, E.^۳ Filatova, I., Nikolaichuk, L., Zakaev, D., & Ilin, I.^۴ Pettersson, F.; Stjernborg, V.; Curtis,

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف یک تحقیق کاربردی و از نظر چگونگی دستیابی به داده‌ها از نوع تحقیقات توصیفی - پیمایشی است. در این تحقیق، جامعه آماری شامل ۳۵۰۰ نفر از کارکنان پتروشیمی تبریز می‌باشد. برای انتخاب نمونه مورد مطالعه از روش نمونه‌گیری تصادفی استفاده و تعداد ۳۴۷ نفر از کارکنان پتروشیمی تبریز انتخاب گردید. در خصوص گردآوری اطلاعات مربوط به ادبیات موضوع و پیشینه تحقیق از روش‌های کتابخانه‌ای و در خصوص گردآوری اطلاعات برای تأیید یا رد فرضیه‌های پژوهش از روش میدانی استفاده می‌گردد. ابزار گردآوری داده‌ها در این پژوهش، به منظور جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات مورد نیاز این پژوهش از پرسشنامه استفاده شد. پرسشنامه موانع اجرایی خط‌مشی‌های حمایت از سرمایه‌گذاری خصوصی در صنعت پتروشیمی دارای ۴۰ سوال تدوین گردیده است. برای تعیین قابلیت اعتماد ابزارهای اندازه‌گیری و یا عبارات دیگر برای تعیین پایایی طرح مزبور و پس از حصول اطمینان از روایی ابزار اندازه‌گیری از روش ثبات درونی (آلفای کرونباخ) استفاده و پایایی سؤالات تحقیق از طریق آلفای کرونباخ بشرح جدول زیر حاصل شد.

جدول (۳) مقادیر آلفای کرونباخ برای تعیین پایایی متغیرهای اصلی

ردیف	نام متغیر	سوالات	ضریب آلفای کرونباخ
۱	موانع نهادی و ساختاری	۶	۰.۸۱
۲	موانع قانونی و حقوقی	۶	۰.۸۳
۳	موانع اقتصادی و مالی	۶	۰.۸۵
۴	موانع مدیریتی و اجرایی	۶	۰.۸۲
۵	موانع زیرساختی و فنی	۶	۰.۸۰
۶	موانع سیاسی و بین‌المللی	۵	۰.۷۹
۷	موانع اطلاعاتی و شفافیت	۵	۰.۷۸
۸	کل پرسشنامه	۴۰	۰.۸۷

به منظور سنجش پایایی پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. برای این منظور پرسشنامه به صورت آزمایشی در اختیار ۳۰ نفر از افراد جامعه آماری قرار گرفت و پس از جمع‌آوری داده‌ها، اطلاعات در نرم‌افزار SPSS تحلیل گردید. نتایج نشان داد که مقدار آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه برابر با ۰.۸۷ است. همچنین مقدار این ضریب برای تمامی ابعاد تحقیق بیشتر از ۰.۷ به دست آمد که بیانگر پایایی مناسب ابزار اندازه‌گیری می‌باشد.

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها در این تحقیق از تکنیک‌های موجود در آمار توصیفی و استنباطی استفاده شده است. برای توصیف داده‌ها از جدول فراوانی و نمودار ستونی برای متغیرهای جمعیت شناختی و جدول شاخص‌های توصیفی و نمودار هیستوگرام برای توصیف شاخص میانگین استفاده شد. در بخش استنباطی با استفاده از آزمونهای آماری مناسب، از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای تعیین نرمال یا غیرنرمال بودن توزیع نمونه و از آزمون تحلیل عاملی اکتشافی استفاده گردید. به منظور محاسبه پایایی پرسشنامه نیز از آلفای کرونباخ استفاده شد. در بخش آزمون فرضیه‌ها از نرم افزار SPSS استفاده گردید.

یافته‌های پژوهش

در این بخش ویژگی‌های مصاحبه‌شوندگان بررسی شده است. در مجموع با ۳۴۷ نفر مصاحبه شد که خلاصه ویژگی‌های جمعیت‌شناختی آنها در جدول ۳ مشاهده می‌شود.

جدول ۳. خلاصه ویژگی‌های جمعیت‌شناختی

متغیر	برجسب	فراوانی	درصد فراوانی
تاهل	مجرد	۴۵	۳۳/۳۳
	متاهل	۳۰۲	۶۶/۶۷
جنسیت	مرد	۲۳۵	۶۹/۵۳
	زن	۱۱۳	۳۰/۴۷
سن	بین ۲۰-۳۰ سال	۲۸	۵/۳۲
	بین ۳۰-۴۰ سال	۳۹	۲۴/۵۵
	بین ۴۰-۵۰ سال	۱۶۸	۴۶/۷۵
	بیشتر از ۵۰ سال	۷۹	۲۳/۳۷
سطح تحصیل	دیپلم	۱۸	۵/۳۲
	لیسانس	۹۹	۱۱/۵۴
	فوق لیسانس	۱۴۵	۴۵/۸۵
	دکتری	۸۵	۳۷/۲۷
سابقه	کمتر از ۱۰ سال	۲۷	۳/۵۵
	۱۰ تا ۲۰ سال	۱۷۸	۵۲/۶۶
	۲۰ تا ۳۰ سال	۱۴۲	۴۳/۷۹

تجزیه و تحلیل استنباطی داده های آماری

با استفاده از آزمون کولموگروف-اسمیرنف نرمال بودن داده ها را می توان بررسی کرد که ما در اینجا این آزمون را برای کل داده ها و نیز تک تک متغیرها انجام داده ایم که نتایج آن به صورت جدول شماره ۵ نشان داده شده است.

جدول شماره (۵) نتایج آزمون نرمال بودن مربوط به متغیرهای تحقیق

متغیرها	تعداد داده ها	آماره کلموگروف-اسمیرنف	p-مقدار	نتیجه (نرمال/غیرنرمال بودن توزیع)
موانع نهادی و ساختاری	۳۴۷	۱/۱۳۳	۰/۱۷۴	نرمال
موانع قانونی و حقوقی	۳۴۷	۰/۹۵۷	۰/۳۰۱	نرمال
موانع اقتصادی و مالی	۳۴۷	۱/۱۹۷	۰/۱۲۶	نرمال
موانع مدیریتی و اجرایی	۳۴۷	۱/۰۹۳	۰/۲۶۱	نرمال
موانع زیرساختی و فنی	۳۴۷	۱/۱۳۸	۰/۱۰۸	نرمال
موانع سیاسی و بین المللی	۳۴۷	۱/۱۰,۷	۰/۱۲۰	نرمال
موانع اطلاعاتی و شفافیت	۳۴۷	۱/۰۹۰	۰/۲۰۱	نرمال

با توجه به نتایج بدست آمده از جدول شماره ۵، در هر یک از متغیرها سطح معنی داری (p) بدست آمده بزرگتر از سطح معنی داری ۰/۰۵ می باشد فرض نرمال بودن داده ها را پذیرفته و می توان برای بررسی فرضیه های این متغیرها از روش های پارامتریک استفاده کرد. یافته های آزمون تحلیل عاملی اکتشافی جهت شناسایی و دسته بندی موانع اجرایی خط مشی های حمایت از سرمایه گذاری خصوصی در صنعت پتروشیمی، از آزمون آماری تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شده است. در جدول (۶) نتایج کفایت داده ها برای تعیین عوامل و ابعاد اصلی موضوع موانع اجرایی خط مشی های حمایت از سرمایه گذاری خصوصی در صنعت پتروشیمی نشان داده شده است.

جدول ۶ نتایج آزمون KMO و بارتلت در تعیین ابعاد

شاخص KMO		۰,۸۵۳
آزمون بارتلت	مقدار کای دو	۸۰۴۸,۶۲۱
	درجه آزادی	۳۴۶
	سطح معنی داری (sig)	۰,۰۰۰

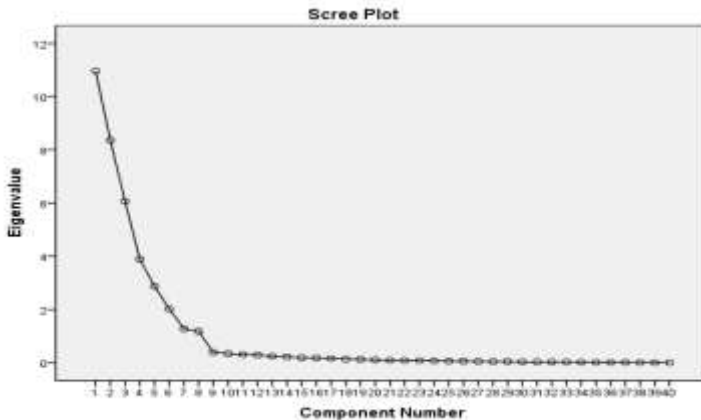
	مقادیر ویژه اولیه			مقادیر ویژه عوامل تأیید شده بدون چرخش			مقادیر ویژه عوامل استخراجی با چرخش		
	کل	درصد از واریانس	درصد تجمعی	کل	درصد از واریانس	درصد تجمعی	کل	درصد از واریانس	درصد تجمعی
۱۵	۰,۱۱۱	۰,۲۹۹	۹۷,۴۵۴						
۱۶	۰,۰۹۸	۰,۲۶۴	۹۷,۷۱۸						
۱۷	۰,۰۸۳	۰,۲۲۴	۹۷,۹۴۲						
۱۸	۰,۰۷۵	۰,۲۰۲	۹۸,۱۴۴						
۱۹	۰,۰۷۱	۰,۱۹۲	۹۸,۳۳۷						
۲۰	۰,۰۶۳	۰,۱۷	۹۸,۵۰۷						
۲۱	۰,۰۵۷	۰,۱۵۴	۹۸,۶۶۱						
۲۲	۰,۰۵۳	۰,۱۴۴	۹۸,۸۰۵						
۲۳	۰,۰۵۳	۰,۱۴۳	۹۸,۹۴۸						
۲۴	۰,۰۵	۰,۱۳۵	۹۹,۰۸۳						
۲۵	۰,۰۴۳	۰,۱۱۷	۹۹,۲						
۲۶	۰,۰۴۲	۰,۱۱۲	۹۹,۳۱۲						
۲۷	۰,۰۳۳	۰,۰۸۹	۹۹,۴۰۱						
۲۸	۰,۰۳۲	۰,۰۸۵	۹۹,۴۸۷						
۲۹	۰,۰۳۱	۰,۰۸۳	۹۹,۵۶۹						
۳۰	۰,۰۳	۰,۰۸۱	۹۹,۶۵۱						
۳۱	۰,۰۲۵	۰,۰۶۸	۹۹,۷۱۹						
۳۲	۰,۰۲۳	۰,۰۶۳	۹۹,۷۸۲						
۳۳	۰,۰۲	۰,۰۵۵	۹۹,۸۳۷						
۳۴	۰,۰۱۹	۰,۰۵۳	۹۹,۸۹						
۳۵	۰,۰۱۸	۰,۰۴۹	۹۹,۹۳۸						
۳۶	۰,۰۱۴	۰,۰۳۹	۹۹,۹۷۷						
۳۷	۰,۱۱۱	۰,۲۹۹	۹۷,۴۵۴						
۳۸	۰,۰۹۸	۰,۲۶۴	۹۷,۷۱۸						
۳۹	۰,۰۸۳	۰,۲۲۴	۹۷,۹۴۲						
۴۰	۰,۰۰۹	۰,۰۲۳	۱۰۰						

Extraction Method: Principal Component Analysis.

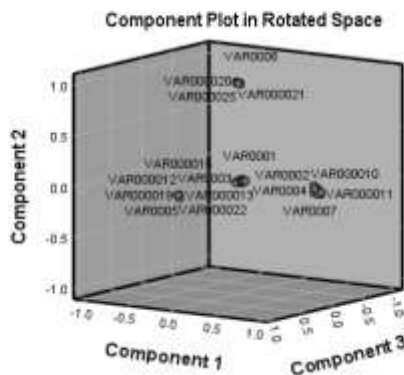
جدول (۸) نشان می‌دهد که مجموعاً ۵ عامل از مجموع ۴۰ سوال پرسشنامه تحقیق استخراج شده است که این ۷ عامل مجموعاً ۹۱/۴۰۳ درصد واریانس عوامل موثر بر موانع اجرایی خط

مشی های حمایت از سرمایه گذاری خصوصی در صنعت پتروشیمی (مورد مطالعه: پتروشیمی تبریز) را تبیین کرده است.

در شکل (۱)، اسکری گراف مرتبط با بردارهای ویژه شاکله هر کدام از مؤلفه های مؤثر موانع اجرایی خط مشی های حمایت از سرمایه گذاری خصوصی در صنعت پتروشیمی در آزمون تحلیل عاملی اکتشافی نشان داده شده است. مطابق با شکل مذکور، شاخص ها در قالب ۷ عامل مجزا قابلیت دسته بندی دارند.

شکل (۱) چرخش برداری عامل ها و بردارهای ویژه منتج از تحلیل عاملی اکتشافی در شکل (۲)، نگاهت پراکندگی ها و تمرکز آن ها در حالت چرخش عاملی نهایی با رویکرد واریماکس نشان داده شده است.

شکل (۲) فضای نگاهت پراکندگی ها در حالت چرخش عاملی نهایی با رویکرد واریماکس با توجه به شکل فوق، تمرکز پراکندگی ها عمدتاً در ۷ نقطه متمرکز شده است که دو تای آن ها با لحاظ نمودن سه بعدی بودن فضای پراکندگی به هم نزدیک به نظر می رسد؛ در واقع، ۷

نقطه مرکزی و تمرکز واریانس‌ها در فضای سه بعدی قابل رؤیت خواهد بود. در ادامه ارائه گزارش - های مرتبط با آزمون تحلیل عاملی اکتشافی، نهایتاً ماتریس چرخیده شده اجزاء در ۷ دوره متوالی با رویکرد واریماکس به دست آمده است که در جدول (۹) بارهای عاملی هر یک از سوالات پرسشنامه نشان داده شده است.

جدول (۹) ماتریس چرخش یافته بارهای عاملی

	اجزاء Component Matrix ^a				
	۱	۲	۳	۴	۵
۱۵	۰,۹۴۸	۰,۰۱۳	۰,۰۰۴	۰,۰۱۳	۰,۰۴۹
۹	۰,۹۳۲	۰,۰۳۵	۰,۰۲۴	۰,۰۲۲	۰,۰۴
۲۸	۰,۹۱۳	۰,۰۳	۰	۰,۰۲۸	۰,۰۳۲
۱۶	۰,۹۰۷	۰,۰۰۶	۰,۰۳۲	۰,۰۱	۰,۰۴۹
۷	۰,۸۹۷	۰,۰۰۷	۰,۰۱۷	۰,۰۲	۰,۰۳۶
۲۹	۰,۸۹۵	۰,۰۲۳	۰,۰۱۹	۰,۰۲	۰,۰۲۷
۸	۰,۸۹۴	۰,۰۲۹	۰,۰۰۵	۰,۰۱۷	۰,۰۲۱
۲	۰,۸۷۸	۰,۰۵۱	۰,۰۱۳	۰,۰۱۹	۰,۰۰۱
۱۲	۰,۸۶۸	۰,۰۲۲	۰,۰۰۴	۰,۰۱۸	۰,۰۵۷
۱۹	۰,۰۱۳	۰,۹۸۴	۰,۰۰۵	۰,۰۱۷	۰,۰۰۳
۱۸	۰,۰۰۹	۰,۹۷۷	۰,۰۰۲	۰,۰۱	۰,۰۰۲
۲۴	۰,۰۱	۰,۹۷۶	۰,۰۱۱	۰,۰۳۵	۰,۰۱۲
۶	۰,۰۰۵	۰,۹۷۳	۰,۰۰۶	۰,۰۲۸	۰,۰۱۷
۳۶	۰,۰۱۶	۰,۹۷۱	۰,۰۱۲	۰,۰۲۲	۰,۰۰۱
۲۱	۰,۰۰۵	۰,۹۷۱	۰,۰۰۸	۰,۰۲۲	۰,۰۰۲
۳۷	۰,۰۲	۰,۹۶۲	۰,۰۱۱	۰,۰۲۶	۰,۰۰۴
۲۰	۰,۰۰۳	۰,۰۰۸	۰,۹۷۸	۰,۰۰۵	۰,۰۰۱
۵	۰,۰۰۸	۰,۰۱۷	۰,۹۶۹	۰,۰۰۳	۰,۰۰۷
۱۳	۰,۰۰۵	۰,۰۱۱	۰,۹۶۴	۰,۰۲۲	۰,۰۱۵
۱۰	۰,۰۱۴	۰,۰۰۲	۰,۹۶۴	۰,۰۱	۰,۰۰۸
۱۷	۰,۰۲۹	۰,۰۰۱	۰,۹۴۳	۰,۰۱۴	۰,۰۱۱
۳۰	۰,۰۳۴	۰,۰۱۲	۰,۰۲۳	۰,۹۴	۰,۱۰۹
۱۱	۰,۰۱۹	۰,۰۰۷	۰,۰۱	۰,۹۳۸	۰,۱۲۵
۲۳	۰,۰۱۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۸	۰,۹۳۲	۰,۱۱
۲۵	۰,۰۵۲	۰,۰۰۸	۰,۰۰۱	۰,۹۰۱	۰,۰۹۳

Component Matrix ^a اجزاء					
	۱	۲	۳	۴	۵
۲۶	۰,۰۰۷	۰,۰۱۱	۰,۰۱۶	۰,۸۸۵	۰,۰۶۴
۲۲	۰,۰۶۳	۰,۰۱	۰,۰۰۸	۰,۱۲۷	۰,۹۷۸
۳۵	۰,۰۶۱	۰,۰۱	۰,۰۰۸	۰,۱۰۷	۰,۹۶۸
۳۸	۰,۰۴۶	۰,۰۰۱	۰,۰۱۲	۰,۱۰۶	۰,۹۶۷
۳۱	۰,۰۸۸	۰,۰۱۵	۰	۰,۱۲۱	۰,۹۶۵
۴۰	۰,۰۳۸	۰,۰۲۳	۰,۰۱۴	۰,۲۵	۰,۰۶۹
۳۳	۰,۰۵۵	۰,۰۲	۰,۰۱۳	۰,۲۳۴	۰,۰۶۶
۳۲	۰,۰۳۸	۰,۰۱۴	۰,۰۰۸	۰,۲۶۷	۰,۰۹۶
۲۷	۰,۰۳	۰,۰۲۵	۰,۰۰۳	۰,۲۹۷	۰,۰۸۳
۳	۰,۰۰۲	۰,۰۰۱	۰,۰۳۶	۰,۰۰۸	۰,۰۰۲
۱	۰,۰۰۶	۰,۰۰۶	۰,۰۳۹	۰	۰,۰۱۱
۳۴	۰,۰۰۲	۰,۰۰۵	۰,۰۰۴	۰,۰۰۷	۰,۰۱۳
۱۴	۰,۰۴۶	۰,۰۰۱	۰,۰۱۲	۰,۱۰۶	۰,۹۶۷
۳۷	۰,۰۸۸	۰,۰۱۵	۰	۰,۱۲۱	۰,۹۶۵
۴	۰,۰۳۸	۰,۰۲۳	۰,۰۱۴	۰,۲۵	۰,۰۶۹

Extraction Method: Principal Component Analysis.
 Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.
 a. Rotation converged in 5 iterations.

با توجه به یافته‌های روش تحلیل عاملی و نتایج مندرج در جدول (۱۰) بر روی ۴۰ سؤال پرسشنامه، نهایتاً ۷ بعد مشخص شدند که این ابعاد با توجه به بیشترین بارهای عاملی شاخص‌ها در هر دسته، برای موانع اجرایی خط مشی های حمایت از سرمایه گذاری خصوصی در صنعت پتروشیمی (مورد مطالعه: پتروشیمی تبریز) پرسشنامه طراحی شده و ادبیات تحقیق به صورت موارد آورده شده در قالب جدول (۱۰) نام‌گذاری شده‌اند.

جدول (۱۰) نام عوامل و عناوین گویه های متناظر مستخرج از تحلیل عاملی اکتشافی

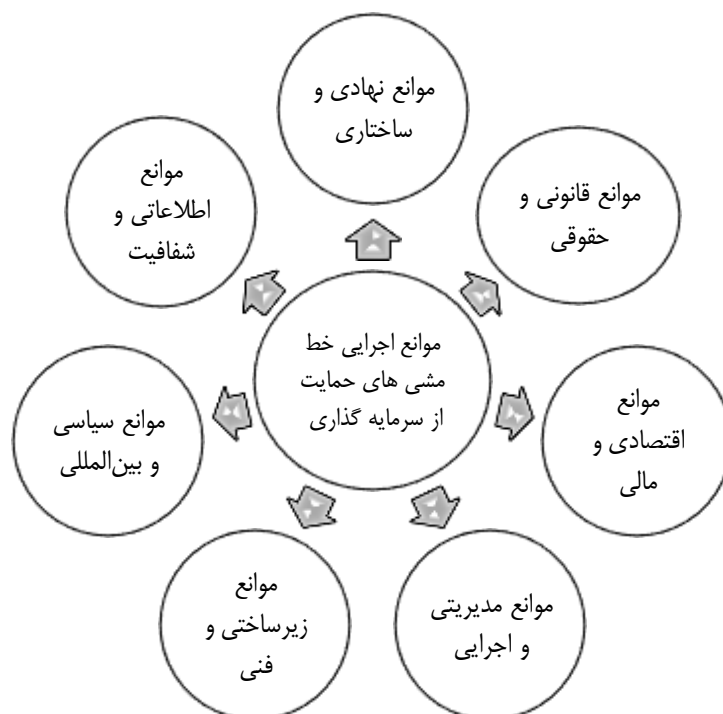
ردیف	ابعاد	شاخص ها	بار عاملی
۱	موانع نهادی و ساختاری	تعدد نهادهای تصمیم گیر در حوزه سرمایه گذاری باعث ایجاد مشکل در اجرای سیاست های حمایتی می شود.	۰,۹۳۲
۲		هماهنگی کافی بین سازمان های مرتبط با صنعت پتروشیمی در زمینه حمایت از سرمایه گذاری وجود ندارد.	۰,۹۱۳
۳		تمرکزگرایی در تصمیم گیری ها مانع مشارکت مؤثر بخش خصوصی می شود.	۰,۹۰۷
۴		ساختارهای نهادی مرتبط با سرمایه گذاری در صنعت پتروشیمی شفاف نیستند.	۰,۹۸۴
۵		فرآیندهای سازمانی مرتبط با سرمایه گذاری در این صنعت پیچیده است.	۰,۹۷۷
۶		نبود یک نهاد هماهنگ کننده واحد، اجرای سیاست های حمایتی را دشوار کرده است.	۰,۹۲۳
۷	موانع قانونی و حقوقی	قوانین و مقررات مرتبط با سرمایه گذاری در صنعت پتروشیمی از شفافیت کافی برخوردار نیستند.	۰,۹۱۸
۸		تغییرات مکرر قوانین و مقررات باعث کاهش تمایل سرمایه گذاران خصوصی می شود.	۰,۹۰۹
۹		قوانین حمایتی از سرمایه گذاری خصوصی ضمانت اجرایی کافی ندارند.	۰,۹۲۴
۱۰		فرآیندهای حقوقی و اداری مربوط به سرمایه گذاری بسیار زمان بر است.	۰,۹۶۴
۱۱		برخی محدودیت های قانونی مانع ورود سرمایه گذاران خصوصی به صنعت پتروشیمی می شود.	۰,۹۷۳
۱۲		نبود ثبات در قوانین و مقررات، ریسک سرمایه گذاری را افزایش داده است.	۰,۹۷۸
۱۳	موانع اقتصادی و مالی	نوسانات نرخ ارز مانع مهمی برای سرمایه گذاری خصوصی در صنعت پتروشیمی است.	۰,۹۶۹
۱۴		تورم و بی ثباتی اقتصادی بر تصمیم سرمایه گذاران تأثیر منفی دارد.	۰,۹۶۴
۱۵		دسترسی به منابع مالی و تسهیلات بانکی برای سرمایه گذاری در این صنعت محدود است.	۰,۹۶۴
۱۶		نرخ بالای سود تسهیلات بانکی مانع جذب سرمایه گذاری خصوصی می شود.	۰,۹۴۰
۱۷		مشوق های مالی و اقتصادی کافی برای سرمایه گذاران خصوصی وجود ندارد.	۰,۹۳۸
۱۸		ریسک های اقتصادی باعث کاهش تمایل بخش خصوصی برای سرمایه گذاری شده است.	۰,۹۳۲

ردیف	ابعاد	شاخص ها	بار عاملی
۱۹	موانع مدیریتی و اجرایی	بروکراسی اداری مانع اجرای مؤثر سیاست‌های حمایت از سرمایه‌گذاری است.	۰,۹۶۸
۲۰		فرآیند اخذ مجوز برای سرمایه‌گذاری در صنعت پتروشیمی طولانی است.	۰,۹۶۷
۲۱		ضعف در مدیریت پروژه‌های سرمایه‌گذاری مانع تحقق اهداف سیاست‌ها می‌شود.	۰,۹۶۵
۲۲		سیاست‌های اجرایی مرتبط با سرمایه‌گذاری از ثبات کافی برخوردار نیستند.	۰,۹۵۲
۲۳		نظارت کافی بر اجرای سیاست‌های حمایتی از سرمایه‌گذاری وجود ندارد.	۰,۹۴۷
۲۴		ناکارآمدی در فرآیندهای اجرایی مانع جذب سرمایه‌گذاران خصوصی شده است.	۰,۹۴۱
۲۵	موانع زیرساختی و فنی	زیرساخت‌های صنعتی لازم برای توسعه سرمایه‌گذاری خصوصی در صنعت پتروشیمی کافی نیست.	۰,۹۲۳
۲۶		مشکلات تأمین خوراک مورد نیاز واحدهای پتروشیمی مانع سرمایه‌گذاری است.	۰,۹۹۲
۲۷		زیرساخت‌های حمل‌ونقل و لجستیک در این صنعت با محدودیت‌هایی مواجه است.	۰,۹۸۱
۲۸		دسترسی به فناوری‌های پیشرفته در صنعت پتروشیمی محدود است.	۰,۹۷۷
۲۹		کمبود نیروی انسانی متخصص مانع توسعه سرمایه‌گذاری در این صنعت می‌شود.	۰,۹۲۶
۳۰		محدودیت در زیرساخت‌های انرژی بر جذب سرمایه‌گذاری خصوصی تأثیر منفی دارد.	۰,۹۶۸
۳۱	موانع سیاسی و بین‌المللی	تحریم‌های اقتصادی بین‌المللی مانع مهمی برای سرمایه‌گذاری در صنعت پتروشیمی است.	۰,۹۶۷
۳۲		محدودیت در همکاری با شرکت‌های خارجی بر توسعه سرمایه‌گذاری اثر منفی دارد.	۰,۹۶۵
۳۳		ریسک‌های سیاسی بر تصمیم سرمایه‌گذاران خصوصی تأثیرگذار است.	۰,۹۷۳
۳۴		محدودیت در انتقال فناوری از خارج کشور مانع توسعه سرمایه‌گذاری است.	۰,۹۷۸
۳۵		محدودیت دسترسی به بازارهای جهانی صادراتی بر سرمایه‌گذاری در این صنعت اثر دارد.	۰,۹۶۹
۳۶		اطلاعات لازم برای سرمایه‌گذاری در صنعت پتروشیمی به‌راحتی در دسترس نیست.	۰,۹۶۴

ردیف	ابعاد	شاخص ها	بار عاملی
۳۷	موانع	اطلاع رسانی درباره سیاست های حمایتی از سرمایه گذاری کافی نیست.	۰,۹۶۴
۳۸	اطلاعاتی	نبود پایگاه های اطلاعاتی مناسب مانع تصمیم گیری سرمایه گذاران می شود.	۰,۹۴۸
۳۹	و شفافیت	فرآیندهای اداری مرتبط با سرمایه گذاری از شفافیت کافی برخوردار نیستند.	۰,۹۳۳
۴۰		دسترسی محدود به اطلاعات اقتصادی و صنعتی مانع سرمایه گذاری بخش خصوصی است.	۰,۹۳۱

در یک جمع بندی از نتایج حاصله از تحلیل عاملی و بر اساس نتایج جداول و شکل فوق، ۴۰ سؤال موانع اجرایی خط مشی های حمایت از سرمایه گذاری خصوصی در صنعت پتروشیمی در جامعه تحت مطالعه را در قالب ۷ بعد با عناوین منتخب زیر دسته بندی نموده است:

موانع نهادی و ساختاری، موانع قانونی و حقوقی، موانع اقتصادی و مالی، موانع مدیریتی و اجرایی، موانع زیرساختی و فنی، موانع سیاسی و بین المللی، موانع اطلاعاتی و شفافیت.

شکل (۳) مدل نهایی تحقیق (منبع: یافته های تحقیق)

نتیجه گیری و پیشنهادها

هدف اصلی این پژوهش بررسی موانع اجرایی خط‌مشی‌های حمایت از سرمایه‌گذاری خصوصی در صنعت پتروشیمی با مطالعه موردی شرکت پتروشیمی تبریز بوده است. با توجه به اهمیت سرمایه‌گذاری خصوصی در توسعه صنایع راهبردی، شناسایی عوامل بازدارنده در اجرای سیاست‌های حمایتی می‌تواند نقش مهمی در بهبود محیط سرمایه‌گذاری و افزایش مشارکت بخش خصوصی در این صنعت ایفا کند. بر اساس مبانی نظری و پیشینه پژوهش، هفت بعد شامل موانع نهادی و ساختاری، موانع قانونی و حقوقی، موانع اقتصادی و مالی، موانع مدیریتی و اجرایی، موانع زیرساختی و فنی، موانع سیاسی و بین‌المللی و همچنین موانع اطلاعاتی و شفافیت به عنوان مهم‌ترین عوامل مؤثر بر اجرای خط‌مشی‌های حمایت از سرمایه‌گذاری خصوصی شناسایی شد. در همین راستا پرسشنامه‌ای مشتمل بر چهل گویه طراحی و میان جامعه آماری پژوهش توزیع گردید.

نتایج تحلیل داده‌ها نشان داد که هر یک از ابعاد مذکور به نحوی بر اجرای مؤثر سیاست‌های حمایتی از سرمایه‌گذاری خصوصی در صنعت پتروشیمی تأثیرگذار هستند. به طور کلی، وجود پیچیدگی‌های نهادی و اداری، تعدد و ابهام در قوانین و مقررات، محدودیت‌های مالی و اقتصادی، چالش‌های مدیریتی و اجرایی، ضعف در زیرساخت‌های فنی، شرایط سیاسی و بین‌المللی و همچنین کمبود شفافیت اطلاعاتی از جمله مهم‌ترین موانع پیش‌روی توسعه سرمایه‌گذاری خصوصی در این صنعت محسوب می‌شوند. بر این اساس، بهبود هماهنگی نهادی میان دستگاه‌های مرتبط، اصلاح و شفاف‌سازی قوانین سرمایه‌گذاری، ایجاد مشوق‌های اقتصادی و مالی، ارتقای توان مدیریتی در اجرای سیاست‌ها، توسعه زیرساخت‌های صنعتی، تقویت همکاری‌های بین‌المللی و همچنین افزایش شفافیت اطلاعاتی می‌تواند زمینه را برای جذب بیشتر سرمایه‌گذاری خصوصی در صنعت پتروشیمی فراهم سازد. در مجموع، نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که رفع موانع اجرایی خط‌مشی‌های حمایتی نیازمند رویکردی جامع و هماهنگ در سطح سیاست‌گذاری و اجرا است. اتخاذ سیاست‌های پایدار و ایجاد بستر مناسب برای فعالیت بخش خصوصی می‌تواند نقش مؤثری در توسعه پایدار صنعت پتروشیمی و افزایش ظرفیت تولید و اشتغال در کشور داشته باشد.

پیشنهادها

۱. ایجاد واحد توسعه سرمایه‌گذاری خصوصی: پیشنهاد می‌شود در ساختار سازمانی پتروشیمی تبریز یک واحد یا دفتر تخصصی توسعه سرمایه‌گذاری ایجاد شود که وظیفه آن شناسایی

فرصت‌های سرمایه‌گذاری، جذب سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی و تسهیل همکاری با بخش خصوصی باشد.

۲. طراحی بسته‌های تشویقی سرمایه‌گذاری: پتروشیمی تبریز می‌تواند با همکاری نهادهای مرتبط بسته‌های تشویقی برای سرمایه‌گذاران خصوصی شامل تسهیلات مالی، تخفیف در خدمات زیرساختی و حمایت‌های قراردادی طراحی کند.

۳. توسعه مشارکت‌های راهبردی با بخش خصوصی: پیشنهاد می‌شود این شرکت در اجرای پروژه‌های توسعه‌ای از مدل‌های مشارکت عمومی-خصوصی استفاده کند تا منابع مالی و تخصصی بخش خصوصی وارد صنعت پتروشیمی شود.

۴. ایجاد سامانه اطلاع‌رسانی فرصت‌های سرمایه‌گذاری: راه‌اندازی سامانه الکترونیکی معرفی فرصت‌های سرمایه‌گذاری در پتروشیمی تبریز می‌تواند باعث افزایش شفافیت اطلاعات و آگاهی سرمایه‌گذاران از پروژه‌های قابل سرمایه‌گذاری شود.

۵. تقویت همکاری با دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی: پیشنهاد می‌شود پتروشیمی تبریز با دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی پروژه‌های مشترک تحقیق و توسعه اجرا کند تا فناوری‌های نوین در تولید محصولات پتروشیمی توسعه یابد و جذابیت سرمایه‌گذاری افزایش پیدا کند.

۶. بهبود زیرساخت‌های فنی و صنعتی: سرمایه‌گذاری در به‌روزرسانی تجهیزات تولید، توسعه زیرساخت‌های لجستیکی و ارتقای سیستم‌های فناوری اطلاعات می‌تواند زمینه مناسبی برای ورود سرمایه‌گذاران خصوصی فراهم کند.

برای هر بعد چند پیشنهاد کاربردی و راهکار اجرایی:

۱. موانع نهادی و ساختاری

- ایجاد کارگروه دائمی توسعه سرمایه‌گذاری خصوصی در صنعت پتروشیمی با حضور وزارت نفت، سازمان سرمایه‌گذاری و بخش خصوصی.
- استقرار سامانه پنجره واحد سرمایه‌گذاری برای کاهش مراجعات اداری سرمایه‌گذاران.
- طراحی نظام ارزیابی عملکرد نهادهای مرتبط با جذب سرمایه‌گذاری.
- تفویض برخی اختیارات تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاری به مدیریت‌های منطقه‌ای.

۲. موانع قانونی و حقوقی

- تدوین آیین‌نامه جامع حمایت از سرمایه‌گذاری خصوصی در صنعت پتروشیمی.
- ایجاد مرکز داوری تخصصی قراردادهای سرمایه‌گذاری در صنایع انرژی و پتروشیمی.
- بازنگری در مقررات صدور مجوزهای صنعتی با هدف کاهش زمان صدور مجوز پروژه‌ها.

- ایجاد ثبات در قوانین سرمایه گذاری از طریق کاهش تغییرات مکرر مقررات.

۳. موانع اقتصادی و مالی

- اختصاص تسهیلات بانکی بلندمدت با نرخ ترجیحی برای پروژه های پتروشیمی.
- ایجاد صندوق سرمایه گذاری مشترک دولت و بخش خصوصی در صنایع پتروشیمی.
- ارائه معافیت های مالیاتی برای سرمایه گذاری در طرح های توسعه ای پتروشیمی.
- استفاده از ابزارهای تأمین مالی بازار سرمایه مانند انتشار اوراق مشارکت یا صکوک برای پروژه های پتروشیمی.

۴. موانع مدیریتی و اجرایی

- طراحی برنامه های آموزشی تخصصی برای مدیران حوزه سرمایه گذاری.
- ایجاد سیستم مدیریت پروژه استاندارد برای اجرای طرح های سرمایه گذاری پتروشیمی.
- استقرار نظام شفافیت و پاسخگویی مدیریتی در اجرای سیاست های سرمایه گذاری.
- استفاده از مدیران و مشاوران دارای تجربه بین المللی در پروژه های پتروشیمی.

۵. موانع زیرساختی و فنی

- توسعه زیرساخت های حمل و نقل و لجستیک در مناطق صنعتی پتروشیمی.
- سرمایه گذاری در توسعه فناوری های نوین تولید در صنعت پتروشیمی.
- ایجاد مراکز تحقیق و توسعه مشترک بین صنعت و دانشگاه ها در حوزه پتروشیمی.
- تقویت زیرساخت های انرژی، آب صنعتی و خدمات فنی در مناطق پتروشیمی.

۶. موانع سیاسی و بین المللی

- توسعه دیپلماسی اقتصادی برای جذب سرمایه گذاران خارجی در صنعت پتروشیمی.
- انعقاد توافق نامه های همکاری صنعتی با شرکت های بین المللی پتروشیمی.
- ایجاد مشوق های ویژه برای مشارکت شرکت های خارجی در پروژه های پتروشیمی.
- کاهش ریسک های سیاسی مؤثر بر سرمایه گذاری از طریق ثبات در سیاست های صنعتی.

۷. موانع اطلاعاتی و شفافیت

- ایجاد پایگاه داده ملی فرصت های سرمایه گذاری در صنعت پتروشیمی.
- انتشار گزارش های دوره ای درباره وضعیت بازار و پروژه های پتروشیمی.
- راه اندازی سامانه اطلاع رسانی شفاف درباره قوانین، مجوزها و مشوق های سرمایه گذاری.
- توسعه شبکه های ارتباطی میان سرمایه گذاران، شرکت ها و نهادهای دولتی.

قدردانی

این مقاله برگرفته از پایان نامه کارشناسی ارشد اینجانب می‌باشد. بر خود لازم میدانم از کلیه اساتید و همکاران و کسانی که در این زمینه همراهی و راهنمایی نموده‌اند، قدردانی و تشکر کنم.

Acknowledgments

This section includes acknowledgments for individuals and institutions that have assisted the researcher in writing the article.

تعارض منافع

نویسنده(گان) اظهار می‌دارند که هیچ‌گونه تعارض منافع بالقوه‌ای در رابطه با انتشار این اثر وجود ندارد. علاوه بر این، مسائل اخلاقی از جمله سرقت ادبی، رضایت آگاهانه، سوء رفتار علمی، جعل و یا تحریف داده‌ها، انتشار و یا ارسال تکراری و افزونگی، به طور کامل توسط نویسندگان مورد نظارت قرار گرفته است.

Conflict of interest

The author(s) declare no potential conflict of interest regarding the publication of this work. In addition, the ethical issues including plagiarism, informed consent, misconduct, data fabrication and, or falsification, double publication and, or submission, and redundancy have been completely witnessed by the authors.

حمایت مالی

نویسنده(گان) هیچ‌گونه حمایت مالی برای انجام این پژوهش، نگارش و یا انتشار این مقاله دریافت نکرده‌اند.

Funding

The author(s) received no financial support for the research, authorship, and/or publication of this article.

منابع

- بخشی، روز به علی، (۱۴۰۴)، ارزیابی چالشهای تامین اقلام و نقش مدیریت ریسک در صنعت پتروشیمی (امیرکبیر)، یازدهمین همایش ملی مطالعات و تحقیقات نوین در حوزه علوم انسانی، مدیریت و کارآفرینی ایران، تهران.
- رسولی یزدی، سیاوش، (۱۴۰۴)، شناسایی موانع اجرای خطمشی نظام جذب منابع انسانی در شرکت های پتروشیمی بخش خصوصی، هشتمین همایش بین المللی دانش و فناوری هزاره سوم اقتصاد، مدیریت و حسابداری ایران، تهران.
- وحیدزاده، مصطفی و گیوریان، حسن، (۱۴۰۱)، تحلیل موانع اجرای خط مشی خصوصی سازی دربخش صنعت ایران، مجله خط مشی گذاری عمومی در مدیریت، (۵۲)، ص ۱۴۲-۱۵۹.
- مرادخانی، محمدرضا، (۱۴۰۴)، مدیریت ریسک مالی در پروژه های توسعه ای صنعت پتروشیمی با استفاده از مدل های پوشش نوسان ارز و قیمت نفت، بیست و چهارمین کنفرانس ملی اقتصاد، مدیریت و حسابداری، شیروان.
- Alizadeh Majd, F., et al. (2024). *The failure of petrochemical industries in the oil economy with a special view on human resources management. International Journal of Management, Marketing and Urban Development*. <https://ijmmu.com/index.php/ijmmu/article/view/4656>
- Ghalambor, M. A. (2024). Foresight scenarios for Iran's petrochemical industry. *Foresight Journal*. <https://foresight-journal.hse.ru/article/view/22531>
- National Petrochemical Company [NPC]. (2023). *Petchem projects under Iran's 7th development plan reach 60% progress*. *Tehran Times*. <https://www.tehrantimes.com/news/519621/Petchem-projects-under-Iran-s-7th-Development-Plan-reach-60>
- Tehrantimes. (2023). *Petrochemical industry needs \$24b investment to meet targets*. <https://www.tehrantimes.com/news/516718/Petrochemical-industry-needs-24b-investment-to-meet-targets>
- GhalamborM. A. (2024). *Foresight Scenarios for the Iran's Petrochemical Industry. Foresight and STI Governance*, 18(3), 69-83. <https://doi.org/10.17323/2500-2597.2024.3.69.83>
- Filatova, I., Nikolaichuk, L., Zakaev, D., & Ilin, I. (2021). *Public-Private Partnership as a Tool of Sustainable Development in the Oil-Refining Sector: Russian Case. Sustainability*, 13(9), 5153. <https://doi.org/10.3390/su13095153>
- Ponomarenko, T., Gorbatyuk, I., Galevskiy, S., & Marin, E. (2024). *Optimizing Concession Agreement Terms and Conditions: Stakeholder Interest Alignment in the Petrochemical Sector. Journal of Risk and Financial Management*, 17(6), 231. <https://doi.org/10.3390/jrfm17060231>
- Pettersson, F.; Stjernborg, V.; Curtis, C.(2021) *Critical challenges in implementing sustainable transport policy in Stockholm and Gothenburg. Cities*. VOL 113. 103153.